

แบบฟอร์มผลงานฉบับสมบูรณ์ (Full Paper) ประเภท CQI และ นวัตกรรมหรือสิ่งประดิษฐ์

1. ชื่อเรื่อง การพัฒนาระบบการดูแลหญิงตั้งครรภ์ที่ใช้สารเสพติด

โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ตำบลทุ่งลาน

2. ผู้จัดทำผลงาน

ผู้จัดทำผลงาน: ชื่อสกุลนางธฤชวรรณ คุณสงค์ ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
หน่วยงาน: สำนักงานสาธารณสุขอำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา

3. บทนำ

ปัญหาการสารเสพติดในขณะตั้งครรภ์ โดยเฉพาะกลุ่มแอฟตาเมีนหรือยาบ้า จะเป็นอันตรายต่อทารกในครรภ์อย่างมากเสี่ยงต่อการแท้ง ทารกเสียชีวิตในครรภ์หรือขณะคลอด เกิดภาวะคลอดก่อนกำหนด น้ำหนักแรกเกิดต่ำกว่าเกณฑ์ มีความผิดปกติของหัวใจ ภาวะเลือดออกในสมอง เซลล์ประสาทถูกทำลาย สมองตาย ศีรษะเล็ก ทารกที่คลอดจากมารดาที่ใช้สารเสพติดจะมีอาการติดยาเสพติดเช่นเดียวกับมารดา มีปัญหาภาวะกตการหายใจ ร้องไห้ไม่หยุด กระวนกระวาย ไม่ตื่นนมตามปกติ เลี้ยงดูยาก เมื่อโตขึ้นจะมีความผิดปกติของของสมาธิและความจำ มีความผิดปกติทางด้านพฤติกรรมตามมา นอกจากทารกที่ได้รับผลกระทบจากมารดาที่ใช้สารเสพติดแล้วนั้น มารดาที่ใช้สารเสพติดในขณะตั้งครรภ์ก็จะเกิดอันตรายหลายอย่างด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นภูมิคุ้มกันโรคลดลง เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคต่างๆ ขณะตั้งครรภ์มากกว่าคนทั่วไป หลังคลอดยังพบภาวะตกเลือดอย่างรุนแรงและอาจเสียชีวิตได้

สถานการณ์การใช้สารเสพติดขณะตั้งครรภ์ของอำเภอคลองหอยโข่งนับว่าเป็นปัญหาสำคัญ จากข้อมูลของอำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา พบหญิงตั้งครรภ์ ปีงบประมาณ 2564 จำนวนทั้งหมด 40 ราย พบมีภาวะครรภ์เสี่ยง 30 ราย (จากภาวะเสี่ยงตกเลือดหลังคลอด 11 ราย, โรคน้ำคาวหวาน 10 ราย , ความดันโลหิตสูง 3 ราย , ภาวะซีด 3 ราย , ไทรอยด์ 2 ราย และใช้สารเสพติด 1 ราย) ในปีงบประมาณ 2565 มีหญิงตั้งครรภ์จำนวนทั้งหมด 20 ราย (จากภาวะเสี่ยงตกเลือดหลังคลอด 6 ราย, โรคน้ำคาวหวาน 6 ราย , ภาวะซีด 4 ราย , พบใช้สารเสพติด 2 ราย , ความดันโลหิตสูง 1 ราย และหอบหืด 1 ราย) ซึ่งประเมินความรุนแรงของภาวะเสี่ยงในหญิงตั้งครรภ์ของอำเภอคลองหอยโข่ง ภาวะเสี่ยงที่มีอันตรายต่อมารดาและทารกที่สุด คือ การใช้สารเสพติดและสถิติพบมากที่สุดใน ตำบลทุ่งลาน อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา จึงนำไปสู่การพัฒนาระบบการดูแลหญิงตั้งครรภ์ที่ใช้สารเสพติด โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ตำบลทุ่งลาน เพื่อให้ “ลูกเกิดรอดแม่ปลอดภัย”

4. วัตถุประสงค์

1. หญิงตั้งครรภ์ที่ใช้สารเสพติดเข้าถึงบริการ
2. หญิงตั้งครรภ์ที่ใช้สารเสพติดได้รับการดูแลและส่งต่อโดยการมีส่วนร่วมของเครือข่าย
3. มารดาหลังคลอดที่ใช้สารเสพติดได้รับการติดตามโดยสหวิชาชีพและเครือข่าย

5. ระยะเวลา

มกราคม 2564 – ธันวาคม 2565

6. กลุ่มเป้าหมาย

หญิงตั้งครรภ์ในตำบลทุ่งลาน อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา

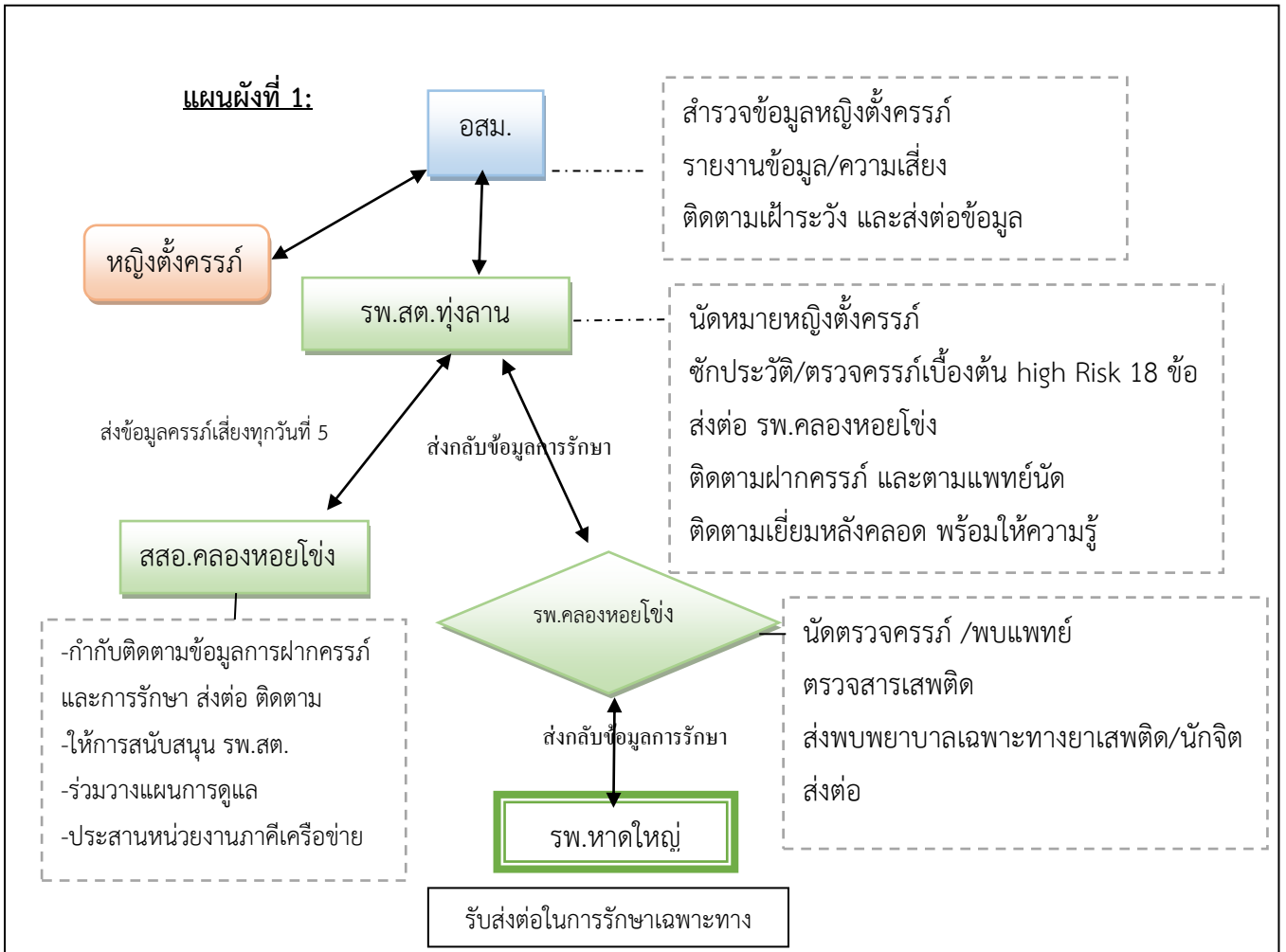
7. วัตถุประสงค์และวิธีการ

การศึกษาโดยใช้หลักกระบวนการวงจร PDCA หรือ Deming Cycle โดยโครงสร้างของ PDCA ประกอบด้วย 1) Plan คือ การวางแผน 2) DO คือ การปฏิบัติตามแผน 3) Check คือ การตรวจสอบ 4) Act คือ การปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม หรือ จัดทำมาตรฐานใหม่ ซึ่งถือเป็นพื้นฐานของการยกระดับคุณภาพ ในการศึกษาและการพัฒนาระบบการดูแลหญิงตั้งครรภ์ที่ใช้สารเสพติด โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ตำบลทุ่งลาน อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา

8. ผลการดำเนินงาน

PDCA ระยะที่ 1 มกราคม -ธันวาคม 2564

1) Plan	2) DO	3) Check	4) Act
วางแผนประชุมชี้แจงการดำเนินงาน การเฝ้าระวัง คัดกรอง และการดูแลหญิงตั้งครรภ์	-ประชุมคณะกรรมการ MCH อ.คลองหอยโข่ง -สำรวจและรายงานจำนวนหญิงตั้งครรภ์และความเสี่ยงโดย อสม.เขตรับผิดชอบ -รพ.สต.ทุ่งลานนัดหญิงตั้งครรภ์เพื่อคัดกรองซักประวัติและตรวจครรภ์เบื้องต้น - ส่งพบแพทย์รพ. คลองหอยโข่ง (โดยช่องทางด่วน ไม่เปิดเผยข้อมูลการใช้สารเสพติด)	-หญิงตั้งครรภ์ปีงบประมาณ 2564 ต.ทุ่งลาน รวมทั้งหมด 11 ราย มีครรภ์เสี่ยง 9 ราย คือ เบาหวาน 4 ราย, เสี่ยงตกเลือด 2 ราย, ความดันโลหิตสูง 2 ราย, ใช้สารเสพติด 1 ราย (ไอซ์ /ยาบ้า) -โดยรายที่ใช้สารเสพติด อายุครรภ์ 37 สัปดาห์ -ไม่ได้ฝากท้องตามนัด เนื่องจากอยากปกปิดข้อมูลการใช้สารเสพติดและพึ่งย้ายถิ่นฐานตามสามีมาอาศัยและไม่มียานพาหนะเดินทาง -คลอดก่อนกำหนด และตรวจพบสารเสพติดก่อนคลอด -เด็กน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 2300 กรัม ไม่พบภาวะพร่องออกซิเจน ตึมนนมแม่ได้ตามปกติ -นัดติดตามหลังคลอดปัสสาวะพบสารเสพติดมารดาในเดือนแรก หลังคลอด และทารกปัสสาวะไม่พบสารเสพติด และได้รับวัคซีนตามเกณฑ์	-ประสานทีมเครือข่ายในการช่วยเหลือ ยานพาหนะในการนำส่ง รพ.ตามนัด -ติดตามการรักษาจากรพ.หาดใหญ่และ รพ. คลองหอยโข่ง แนวทางการดูแลต่อเนื่อง - ดึงเครือข่ายมามีส่วนร่วมช่วยในการติดตาม กำกับและส่งข้อมูลการเฝ้าระวังการใช้สารเสพติด และการไปรับวัคซีนของทารกหรือภาวะฉุกเฉินที่ต้องให้การช่วยเหลือ -เพิ่มช่องทางการเข้าถึงบริการและการบำบัดยาเสพติด -การส่งเสริมอาชีพ

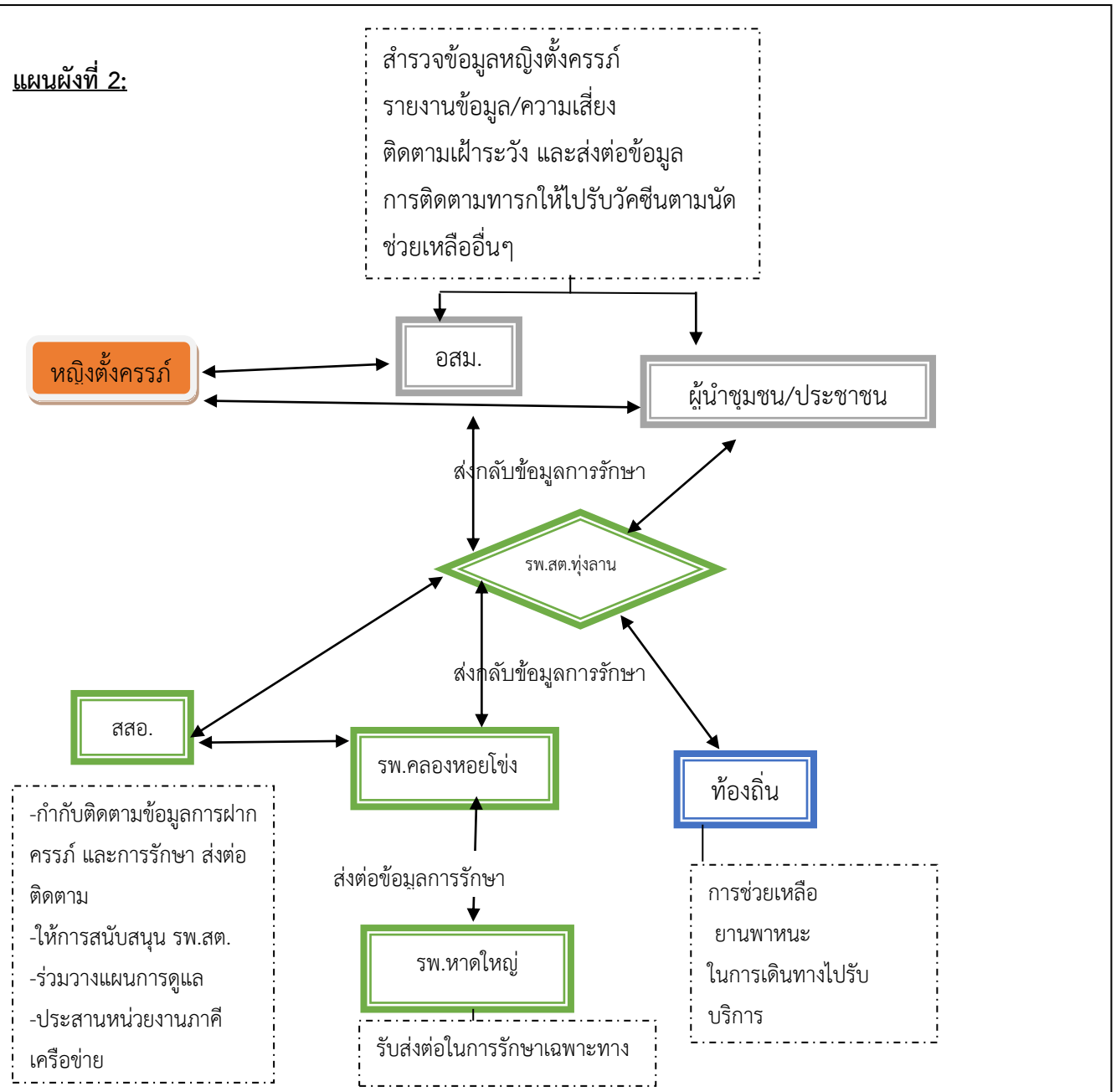
PDCA ระยะที่ 2 ปีงบประมาณ 2565 (ม.ค. - พ.ค.2565)

1) Plan	2) DO	3) Check	4) Act
วางแผน ประชุม เครือข่ายการ ดำเนินงาน การดูแลหญิง ตั้งครรภ์ แบบเชิงรุก	-ประชุมเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการ วางแผนการการดูแลหญิงตั้งครรภ์ และครอบครัวเชิงรุก -สำรวจและรายงานจำนวนหญิง ตั้งครรภ์และความเสี่ยงโดยอสม. เครือข่ายในตำบล (ผู้นำชุมชน ท้องถิ่น และประชาชน) -รพ.สต.ทุ่งลานนัดหญิงตั้งครรภ์เพื่อ คัดกรองชักประวัติและตรวจครรภ์ เบื้องต้นและลงเยี่ยมบ้านทุกราย -เสนอขอกองทุนในการดูแลหญิง ตั้งครรภ์ในตำบล - ส่งพบแพทย์รพ.คลองหอยโข่ง (โดยช่องทางด่วน ไม่เปิดเผยข้อมูล การใช้สารเสพติด)	หญิงตั้งครรภ์ปีงบประมาณ 2565 ต.ทุ่งลาน ทั้งหมด 16 ราย มีครรภ์เสี่ยง 6 ราย คือ เบาหวาน 2 ราย, เสี่ยงตกเลือด 1 ราย, ความดันโลหิตสูง 2 ราย, ใช้สารเสพติด 1 ราย -เป็นหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ตรวจพบ การใช้สารเสพติด (ไอซ์ /ยาบ้า) ครรภ์ที่ 3 เคยมีประวัติติดยาเสพติด ติดตลอดทั้ง 2 ครั้งที่ตั้งครรภ์ -ย้ายถิ่นฐานบ่อยครั้ง -อายุครรภ์ 24 สัปดาห์ พบภาวะ ซีด HCT 25% -แพทย์ส่งต่อรพ.หาดใหญ่ -ไม่ไปพบแพทย์ฝากท้องตามนัด	-ประสานทีมเครือข่าย ของท้องถิ่นที่ท้องถิ่นในการ ช่วยเหลือยานพาหนะใน การนำส่ง รพ.ตามนัด -การประเมินครอบครัว และติดตามสามีมา เจาะเลือด -ติดตามการรักษาจาก รพ.หาดใหญ่และ รพ. คลองหอยโข่ง ของ แนวทางการดูแลรักษา - เครือข่ายช่วยในการ ติดตามกำกับและส่ง ข้อมูลการเฝ้าระวังการ ใช้สารเสพติด และการ

PDCA ระยะเวลา 2 ปี งบประมาณ 2565 (มกราคม - พฤษภาคม 2565) ต่อ

1) Plan	2) DO	3) Check	4) Act
		<p>-ไม่มียานพาหนะ ไม่มีโทรศัพท์ในการสื่อสาร ไม่มีไฟฟ้าที่อยู่อาศัย ฐานะยากจน มีบุตรอีก 2 คน อายุ 4 ขวบและ 2 ขวบครึ่งไม่ได้เข้ารับการศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน และมีภาวะขาดทุนโภชนาการ น้ำหนักตัวต่ำกว่าเกณฑ์</p> <p>-พบประวัติสมาชิกครอบครัวใช้ สารเสพติด</p>	<p>- ประสานเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน</p> <p>-ประสานพัฒนาชุมชนในการสนับสนุนอาชีพและขึ้นทะเบียนเพื่อรับเงินสวัสดิการของรัฐ</p> <p>-ประสานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การติดตั้งไฟฟ้า</p>

แผนผังที่ 2:

PDCA ระยะที่ 3 ปี 2565 (มิถุนายน 2565 - ธันวาคม 2565)

1) Plan	2) DO	3) Check	4) Act
<p>-วางแผนการดูแลเพื่อป้องกันการคลอดก่อนกำหนด</p> <p>-วางแผนป้องกันภาวะตกเลือดหลังคลอด</p> <p>-วางแผนการดูแลป้องกันภาวะซีดรุนแรง</p> <p>-วางแผนการดูแลเพื่อป้องกันเด็กทารกน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์</p> <p>-วางแผนป้องกันการตายปริกำเนิด</p>	<p>-รพ.สต.ทุ่งลาน พร้อมทีมสหวิชาชีพ ทีม 3 หมอ พร้อมเครือข่ายใน ต.ทุ่งลาน ลงเยี่ยมบ้านเชิงรุก</p> <p>-รพ.คลองหอยโข่ง และ รพ.หาดใหญ่ เพิ่มยาบำรุงเลือด และติดตามส่งต่อ ค่าความเข้มข้นของเลือด (HCT25%)</p> <p>พร้อมตรวจสอบสารเสพติดในหญิงตั้งครรภ์ตามนัดแพทย์</p> <p>-ติดตามและประสานงานให้ทางเทศบาล นำส่ง รพ.คลองหอยโข่งและโรงพยาบาลหาดใหญ่ตามนัด และส่ง รพ.คลองหอยโข่ง เมื่อมีอาการเจ็บครรภ์คลอด</p> <p>-ผู้นำชุมชนประสาน ผอ.โรงเรียนวัดบางศาลาให้บุตรได้รับการศึกษาฟรี</p> <p>-รพ.สต.ทุ่งลาน ร่วมกับเทศบาลจัดทำโครงการ จัดหาอาหาร นม ไข่ เพื่อเพิ่มโภชนาการให้หญิงตั้งครรภ์</p> <p>-ปกครองอำเภอเข้าให้คำแนะนำช่องทางการบำบัดสารเสพติด</p> <p>-พัฒนาชุมชน ลงทะเบียนผู้ยากไร้ให้ได้รับสวัสดิการ และช่องทาง ทางเลือกการประกอบอาชีพ ร่วมกับผู้นำชุมชน</p> <p>-ไฟฟ้าติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่าง</p> <p>-ติดตามเยี่ยมหลังคลอดตามเกณฑ์</p> <p>-นัดวันรับบริการวัคซีนทารกและบุตรอีก 2 คน ให้ได้ตามเกณฑ์</p>	<p>-ผลค่าความเข้มข้นเลือดก่อนคลอดเพิ่ม HCT 31%</p> <p>-คลอดอายุครรภ์ 38 สัปดาห์ มารดาไม่พบภาวะตกเลือดหลังคลอด</p> <p>-ทารกน้ำหนักมากกว่า 2500 กรัม ไม่พบภาวะพร่องออกซิเจนหลังคลอด</p> <p>-มารดาพบสารเสพติดหลังคลอด ทารกไม่พบสารเสพติดในปัสสาวะ</p> <p>-แผลฝีเย็บแห้ง น้ำคาวปลาเป็นปกติ น้ำนมแม่ไหลเพียงพอให้ทารกกิน</p> <p>-ทารกกินนมแม่อย่างเดียว</p> <p>-ติดตามเยี่ยมหลังคลอดหลัง 45 วันมารดาไม่พบสารเสพติดในปัสสาวะ</p> <p>-มารดาหลังคลอดได้รับการฝังคุมกำเนิด</p> <p>--บุตรทั้ง 2 คนได้รับการศึกษา ณ โรงเรียนวัดบางศาลา ฟรี</p> <p>แต่ครอบครัวแจ้งความประสงค์จะย้ายไปประกอบอาชีพ ณ อำเภอสะเดา</p>	<p>-การส่งต่อข้อมูลมารดาหลังคลอดและทารก ให้กับสาธารณสุขอำเภอสะเดา เพื่อติดตามการรับวัคซีน และการเข้าถึงบริการและการเข้ารับการศึกษาของบุตร ทั้ง 2 คน</p>

แผนผังที่ 3:

สำรวจข้อมูลหญิงตั้งครรภ์
 รายงานข้อมูล/ความเสี่ยง
 ติดตามเฝ้าระวัง และส่งต่อข้อมูล
 การติดตามทารกให้ไปรับวัคซีนตามนัด
 ช่วยเหลืออื่นๆ

หญิงตั้งครรภ์

อสม

ผู้นำชุมชน/ประชาชน

ส่งต่อ/ข้อมูลการรักษา/ติดตาม

รพ.สต.ทุ่งลาน

เชิงรุก 3 หมอ เยี่ยมบ้าน
 นัดหมายหญิงตั้งครรภ์
 ชักประวัติ/ตรวจครรภ์เบื้องต้น
 high Risk 20 ข้อ
 ส่งต่อ รพ.คลองหอยโข่ง
 และส่งต่อข้อมูลให้เครือข่าย
 ติดตามฝากครรภ์ และตามแพทย์นัด
 ติดตามเยี่ยมหลังคลอด พร้อมให้ความรู้

ส่งต่อ/ข้อมูล/การรักษา/ติดตาม

สสอ.คลองหอยโข่ง

รพ.คลองหอยโข่ง

ปกครองอำเภอ

ไฟฟ้า

ท้องถิ่น
เทศบาล
ทุ่งลาน

พัฒนาชุมชน
ทุ่งลาน

-สนับสนุนร่วมวางแผนการดูแล
 ลงเยี่ยมบ้านเชิงรุก
 กำกับติดตาม
 -ประสานงานเครือข่าย
 -ส่งต่อข้อมูลการติดตาม
 อย่างต่อเนื่องในระบบ

พบแพทย์ /
 พบพยาบาล
 เฉพาะทาง/
 พบนักจิต/
 ส่งต่อรักษา/
 ส่งต่อข้อมูล/
 การติดตาม/

การให้ความรู้และ
 ช่องทางการเข้ารับ
 การบำบัดยาเสพติด
 /ข้อมูลกฎหมาย

ติดตั้งระบบ
 ไฟฟ้า
 การชำระค่า
 ไฟฟ้า

คุณภาพชีวิต
 การรับสวัสดิการ
 ช่องทางขอความช่วยเหลือ
 ขณะเจ็บป่วย หรือต้องเข้ารับบริการสาธารณสุข

หน่วยงานปลายทาง
 -สสอ. สะเดา

รพท. , รพ.ศูนย์
 -รพ.หาดใหญ่

รับส่งต่อในการรักษาเฉพาะทาง

ส่งต่อรักษา/ข้อมูล/การติดตาม

9. วิจารณ์.

1. การติดตามในเรื่องของการนำคนในครอบครัวมาบำบัดสารเสพติด
2. การช่วยเหลือในด้านการยอมรับของสังคม ในหมู่บ้านที่อาศัย เพื่อให้โอกาสในการกลับตัวและทำมาหากินเลี้ยงชีพได้อย่างสุจริต
3. การวางแผนการติดตาม กลุ่มเสี่ยง และการส่งต่อข้อมูลให้กับปกครอง ตำรวจ ในการกวาดล้างยาเสพติดอย่างจริงจัง
4. ต้องมีการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขแบบองค์รวมอย่างต่อเนื่อง

10. สรุปผลการดำเนินงาน

1. หญิงตั้งครรภ์ที่ใช้สารเสพติดของตำบลทุ่งลาน ปี2564 – ปี2565 เข้าถึงบริการทั้ง 2 ราย คิดเป็นร้อยละ100
2. หญิงตั้งครรภ์ที่ใช้สารเสพติดใช้สารเสพติดได้รับการดูแลและส่งต่อโดยการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ทั้ง 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 100 “ลูกเกิดรอดแม่ปลอดภัย”
3. มารดาหลังคลอดที่ใช้สารเสพติดได้รับการติดตามโดยสหวิชาชีพและเครือข่ายครบตามเกณฑ์ 3 ครั้ง หลังติดตามเยี่ยมอย่างต่อเนื่องเดือนธันวาคม 2565 ไม่มีการกลับมาใช้สารเสพติดซ้ำ ทารกได้รับวัคซีนตามเกณฑ์ ได้รับการตรวจพัฒนาการเป็นไปตามวัย

11. เอกสารอ้างอิง

- จุฬารัตน์ชัยวีรพันธ์เดช, และ สิริลักษณ์กาญจนบัตร (๒๕๕๙). ผลกระทบต่อทารกจากมารดาที่ใช้สารเมทแอมเฟตามีนก่อนคลอด. วชิรเวชสารและวารสารเวชศาสตร์เขตเมือง, ๖๐(๑), ๕๓-๖๔.
- ธีรคันต์ ไกรงามสม. (๒๕๕๖). ความชุกของภาวะติดการพนันและบุคลิกภาพแบบอันธพาลในผู้ติดสารเมทแอมเฟตามีนที่เข้ารับ การบำบัดรักษาที่สถาบันธัญญารักษ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พิสาข์ จอมศรี, อภินันท์อร่ามรัตน์, เพ็ญประภา ศิริโรจน์, และสำราญ กันทวี. (๒๕๖๐). ความชุกของการใช้สารเสพติด และความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สารเสพติดกับพฤติกรรมแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจของนักเรียนอาชีวศึกษา. พยาบาลสาร, ๔๔(๒), ๑๗๒-๑๘๑.